

Wojciech Płonka

TASIEMCZYCE W 1998 ROKU

Od 1 stycznia 1997 r. tasiemczyce występujące na terenie Polski są rejestrowane wg podziału na tasiemczyce jelitowe i tkankowe (bąblowica i wągrzyca).

Występowanie tasiemczyc u ludzi w Polsce w 1998 r. oceniano na podstawie danych uzyskanych z kart selekcyjnych zakładanych w stacjach sanitarno-epidemiologicznych oraz wywiadów epidemiologicznych dotyczących bąblowicy i wągrzycy, jako niezbędnego źródła informacji epidemiologicznych i pomocy przy kontroli obowiązkowego leczenia tych tasiemczyc.

Ze względu na różnice dotyczące lokalizacji tasiemców w organizmie żywiciela i różnice w epidemiologii zarażeń, występowanie tasiemczyc jelitowych i tkankowych zostanie omówione oddzielnie.

Uzyskane dane z poszczególnych województw wykazały, że u ludzi na terenie Polski w 1998 r. zarejestrowano 603 przypadki inwazji tasiemców jelitowych, tj. 1,6 na 100 000 mieszkańców. Dane te porównane z danymi z lat ubiegłych wskazują, że liczba zachorowań na tasiemczyce systematycznie maleje.

Rozpowszechnienie tasiemczyc jelitowych u ludzi w poszczególnych województwach w Polsce w 1998 r., w zależności od środowiska i płci, przedstawia tabela I.

Wysokie współczynniki zapadalności zarejestrowano w województwach: białostockim (4,42), gdańskim (3,07), koszalińskim (3,23), m. łódzkim (8,80), poznańskim (2,94), ślupskim (3,50) i wrocławskim (5,52); niskie: w białkopodlaskim (0,32), jeleniogórskim (0,38), lubelskim (0,19), tarnobrzescim (0,16) i tarnowskim (0,29).

Tabela I. Tasiemczyce jelitowe u ludzi w Polsce w roku 1998 wg środowiska i płci
T a b e l e I. Intestinal cestode infections in humans in Poland in 1998 according to the place of living and sex

Województwo	Środowisko		Płeć		Razem	
	Wieś	Miasto	Mężczyźni	Kobiety	Liczba zachorowań	Zapadal. na 100 tys.
1	2	3	4	5	6	7
1. St. warszawskie	–	46	21	25	46	1,94
2. Białkopodlaskie	1	–	–	–	1	0,32
3. Białostockie	7	24	14	17	31	4,42
4. Bielskie	6	3	5	4	9	0,97
5. Bydgoskie	2	11	7	6	13	1,14
6. Chełmskie	–	–	–	–	–	–
7. Ciechanowskie	–	2	1	1	2	0,46

c.d. tab. I

1	2	3	4	5	6	7
8. Częstochowskie	1	4	2	3	5	0,64
9. Elbląskie	—	3	2	1	3	0,61
10. Gdańskie	42	3	19	26	45	3,07
11. Gorzowskie	—	6	2	4	6	1,17
12. Jeleniogórskie	—	2	2	—	2	0,38
13. Kaliskie	5	7	7	5	12	1,6
14. Katowickie	5	22	16	11	27	0,69
15. Kieleckie	—	5	5	—	5	0,44
16. Konińskie	2	6	5	3	8	1,66
17. Koszalińskie	4	12	10	6	16	3,23
18. M. krakowskie	1	12	9	4	13	1,05
19. Krośnieńskie	2	1	2	1	3	0,59
20. Legnickie	1	3	2	2	4	0,76
21. Leszczyńskie	—	6	3	3	6	1,50
22. Lubelskie	1	1	1	1	2	0,19
23. Łomżyńskie	1	3	2	2	4	1,13
24. M. łódzkie	1	95	40	56	96	8,80
25. Nowosądeckie	2	2	2	2	4	0,54
26. Olsztyńskie	Brak danych				11 ⁺	1,42
27. Opolskie	4	13	10	7	17	1,66
28. Ostrołęckie	3	2	2	3	5	1,22
29. Piłskie	—	4	4	—	4	0,81
30. Piotrkowskie	2	16	9	9	18	2,80
31. Płockie	2	5	5	2	7	0,75
32. Poznańskie	7	33	22	18	40	2,79
33. Przemyskie	—	—	—	—	—	—
34. Radomskie	—	7	4	3	7	0,92
35. Rzeszowskie	1	—	1	—	1	0,14
36. Siedleckie	2	7	4	5	9	1,36
37. Sieradzkie	—	—	—	—	—	—
38. Skierniewickie	12	6	12	6	18	4,25
39. Słupskie	6	9	9	6	15	3,50
40. Suwalskie	3	2	2	3	5	1,03
41. Szczecińskie	1	32	22	11	33	3,31
42. Tarnobrzeskie	—	1	—	1	1	0,16
43. Tarnowskie	1	1	1	1	2	0,29
44. Toruńskie	—	—	—	—	—	—
45. Wałbrzyskie	1	5	2	4	6	0,82
46. Włocławskie	11	13	14	10	24	5,52
47. Wrocławskie	1	10	5	6	11	0,97
48. Zamojskie	—	—	—	—	—	—
49. Zielonogórskie	3	2	1	4	5	0,74
Polska	Liczba	146 ⁺	447 ⁺	308 ⁺	285 ⁺	603 ⁺
	%	24,0	74,1	51,1	47,1	1,64

⁺ - Pominięto 10 przypadków z woj. olsztyńskiego, dla których brak danych dotyczących środowiska i płci.

Tabela II. Tasiemczyce jelitowe u ludzi w Polsce w roku 1998 wg wieku chorych

Table II. Intestinal cestode infections in humans in Poland in 1998 according to the age of patients

Grupy wieku	Liczba przypadków	Odsetek
0-4	6	1,0
5-9	15	2,5
10-14	22	3,7
15-19	26	4,4
0-9	21	3,5
10-19	48	8,1
20-29	99	16,7
30-39	101	17,0
40-49	156	26,3
50-59	92	15,5
60-69	56	9,4
70+	20	3,4
Razem	593 ⁺	100,0

⁺ – Pominięto 10 przypadków z woj. olsztyńskiego, dla których brak jest danych dotyczących środowiska i płci.

W województwach: chełmskim, przemyskim, sieradzkim, toruńskim i zamojskim nie wykryto żadnego przypadku tasiemczyce jelitowej.

Zachorowania na tasiemczyce jelitowe w 1998 r. częściej obserwowano u osób pochodzących ze środowiska miejskiego (447 przypadków, 74,1 %) niż u osób ze środowiska wiejskiego (146 przyp., 24,0%). Odwrotnie niż w latach ubiegłych inwazje tasiemców częściej występowały u mężczyzn (308 przypadków, 51,1%) niż u kobiet (285 przypadków, 47,1%).

Występowanie tasiemczyc jelitowych u ludzi w Polsce w 1998 r. w zależności od wieku chorych przedstawia tabela II.

Stwierdzono, że tasiemczyce jelitowe u ludzi w Polsce, podobnie jak w latach ubiegłych, najczęściej występowały u osób w wieku 40-49 lat (156 przypadków, 26,3%). Osoby w wieku 30-39 lat (101 przyp., 17,0%) stanowiły drugą najliczniejszą grupę chorych z inwazją tasiemcową. Odsetek inwazji wzrastał wraz z wiekiem od 3,5% w grupie wieku 0-9 lat, do 26,3% w grupie 40-49 lat, a następnie malał do 3,4% powyżej 70-go roku życia.

Badaniami laboratoryjnymi potwierdzono 583 przypadki tasiemczyc jelitowych, tj. 96,7% ogółu zgłoszonych przypadków. Wśród wszystkich rozpoznanych tasiemczyc jelitowych (tab. III) dominowały przypadki wywołane przez *Taenia saginata* (516 przypadków – 88,5%), tj. 1,34 na 100 000 mieszkańców. Inwazje *T. solium* stwierdzono u 5 chorych (0,9%), tj. 0,01 na 100 000 mieszkańców. Współczynnik zapadalności na tasiemczycę *T. solium* utrzymuje się od wielu lat na tym samym, niskim poziomie. Zachorowania na tę tasiemczycę zarejestrowano na terenie województw: olsztyńskiego, wałbrzyskiego, wrocławskiego i zielonogórskiego. Zarażenia *Taenia* species zanotowano u 59 osób (10,1%), tj. 0,15 na 100 000 mieszkańców. Poza

Tabela III. Tasiemczyce jelitowe u ludzi w Polsce w roku 1998 wg rozpoznanego laboratoryjnie gatunku tasiemca

Table III. Intestinal cestode infections in humans in Poland in 1998 confirmed by the laboratory diagnosis

Województwo	Gatunek tasiemca					Razem
	<i>T. saginata</i>	<i>T. solium</i>	<i>Taenia</i> sp.	<i>Hymenolepis</i>	Inne	
1	2	3	4	5	6	7
1. St. warszawskie	41	—	5	—	—	46
2. Białkopodlaskie	—	—	—	1 ⁺	—	1
3. Białostockie	20	—	—	—	—	20
4. Bielskie	9	—	—	—	—	9
5. Bydgoskie	13	—	—	—	—	13
6. Chełmskie	—	—	—	—	—	—
7. Ciechanowskie	2	—	—	—	—	2
8. Częstochowskie	5	—	—	—	—	5
9. Elbląskie	1	—	—	—	—	1
10. Gdańskie	41	—	—	—	—	41
11. Gorzowskie	6	—	—	—	—	6
12. Jeleniogórskie	2	—	—	—	—	2
13. Kaliskie	9	—	3	—	—	12
14. Katowickie	20	—	7	—	—	27
15. Kieleckie	5	—	—	—	—	5
16. Konińskie	8	—	—	—	—	8
17. Koszalińskie	14	—	2	—	1 ⁺⁺	17
18. M. krakowskie	11	—	2	—	—	13
19. Krośnieńskie	2	—	1	—	—	3
20. Legnickie	2	—	2	—	—	4
21. Leszczyńskie	5	—	1	—	—	6
22. Lubelskie	2	—	—	—	—	2
23. Łomżyńskie	2	—	2	—	—	4
24. M. łódzkie	96	—	—	—	—	96
25. Nowosądeckie	—	—	4	—	—	4
26. Olsztyńskie	10	1	—	—	—	11
27. Opolskie	16	—	1	—	—	17
28. Ostrołęckie	5	—	—	—	—	5
29. Piłskie	3	—	1	—	—	4
30. Piotrkowskie	17	—	1	—	—	18
31. Płockie	7	—	—	—	—	7
32. Poznańskie	38	—	2	—	—	40
33. Przemyskie	—	—	—	—	—	—
34. Radomskie	5	—	2	—	—	7
35. Rzeszowskie	—	—	1	—	—	1
36. Siedleckie	4	—	5	—	—	9
37. Sieradzkie	—	—	—	—	—	—
38. Skierniewickie	18	—	—	—	—	18
39. Słupskie	15	—	—	—	—	15
40. Suwalskie	5	—	—	—	—	5

c.d. tab. III

1	2	3	4	5	6	7	
41. Szczecińskie	33	–	–	–	–	33	
42. Tarnobrzeskie	–	–	–	–	–	–	
43. Tarnowskie	2	–	–	–	–	2	
44. Toruńskie	–	–	–	–	–	–	
45. Wałbrzyskie	5	1	–	–	–	6	
46. Włocławskie	3	2	17	1 ⁺	–	23	
47. Wrocławskie	11	–	–	–	–	11	
48. Zamojskie	–	–	–	–	–	–	
49. Zielonogórskie	3	1	–	–	–	4	
Polska	Liczba	516	5	59	2	1	583
	%	88,5	0,9	10,1	0,3	0,2	100,0

+ – *Hymenolepis nana*++ – *Diphyllobothrium latum*

tasiemczycami wywołanymi przez *Taenia*, u 2 osób wykryto inwazję *Hymenolepis nana* (0,3%), tj. 0,005 na 100 000 mieszkańców. Zanotowano również 1 przypadek inwazji *Diphyllobothrium latum* w województwie koszalińskim (0,2%), tj. 0,002 na 100 000 mieszkańców.

Odsetek tasiemczyc zgłoszonych bez rozpoznania laboratoryjnego w 1998 r. (tab. IV) wyniósł 3,3% ogólnej liczby przypadków. Wysoki odsetek nie rozpoznanych tasiemczyc jelitowych zgłoszono w województwie białostockim (35,5%). Liczba tasiemczyc jelitowych zgłoszonych bez rozpoznania laboratoryjnego oraz rozpoznanych jako inwazje *Taenia* species wynosiła łącznie 79 przypadków, tj. 13,1% ogólnej liczby przypadków i była taka sama jak w roku 1997 (79 przypadków, 10,7 % ogólnej liczby przypadków).

Dane dotyczące tasiemczyc tkankowych uzyskane z poszczególnych województw wykazały, że u ludzi w Polsce w 1998 roku zarejestrowano 28 przypadków bąblowicy

T a b e l a IV. Tasiemczyce jelitowe u ludzi w Polsce w roku 1998 zgłoszone bez rozpoznania laboratoryjnego

T a b l e IV. Intestinal cestode infections in humans in Poland in 1998 registered without species identification

Województwo	Liczba	% ⁺
Białostockie	11	35,5
Częstochowskie	1	20,0
Elbląskie	2	66,7
Gdańskie	4	8,9
Włocławskie	1	4,2
Zielonogórskie	1	20,0
Razem	20	3,3 ⁺⁺

+ – Ogólnej liczby przypadków zgłoszonych w województwie

++ – Ogólnej liczby przypadków

Tabela V. Tasiemczyce tkankowe u ludzi w Polsce w roku 1998 wg środowiska i płci
 Table V. Larval cestode infections in humans in Poland in 1998 according to the place of living and sex

Województwo	Bąblowica (<i>E. granulosus</i>)						Wągrzyca (<i>C. cellulosae</i>)						
	Wieś		Miasto		Razem	Zapad. na 100 tys.	Wieś		Miasto		Razem	Zapad. na 100 tys.	
	K	M	K	M			K	M	K	M			
St. warszawskie	-	-	1	-	1	0,04	-	-	-	-	-	-	
Białostockie	-	-	4	1	5	0,71	-	-	-	-	-	-	
Bydgoskie	1	1	-	-	2	0,18	-	-	-	-	-	-	
Krośnieńskie	2	-	-	-	2	0,39	-	-	-	-	-	-	
Łomżyńskie	3	1	2	-	6	1,70	-	-	-	-	-	-	
M. łódzkie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	0,09	
Płockie	1	-	-	-	1	0,19	-	-	-	-	-	-	
Rzeszowskie	1	-	-	-	1	0,13	-	-	-	-	-	-	
Siedleckie	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	0,15	
Sieradzkie	-	-	1	-	1	0,24	-	-	-	-	-	-	
Skierniewickie	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	0,24	
Suwalskie	3	-	2	-	5	1,02	-	-	-	-	-	-	
Szचेціńskie	1	-	1	-	2	0,20	-	-	-	-	-	-	
Wrocławskie	-	-	-	1	1	0,09	-	-	-	-	-	-	
Zamojskie	1	-	-	-	1	0,20	-	-	-	-	-	-	
Polska	Razem	13	2	11	2	28	0,07	-	2	-	1	3	0,008
	%	46,5	7,1	39,3	7,1	100,0		-	66,7	-	33,3	100,0	

K - kobiety

M - mężczyźni

wywołanej przez *Echinococcus granulosus*, tj. 0,07 na 100 000 mieszkańców i 3 przypadki wągrzyca (larwalnej postaci *T. solium*), tj. 0,008 na 100 000 mieszkańców. Dane te porównane z danymi z 1997 r. wskazują na niewielki wzrost liczby zarejestrowanych przypadków bąblowicy (23 przypadki w 1997, zapadalność 0,06). W 1997 r. zgłoszono 4 przypadki wągrzyca, tj. 0,01 na 100 000.

Rozpowszechnienie tasiemczyc tkankowych u ludzi w poszczególnych województwach w Polsce w 1998 r. wg środowiska i płci przedstawia tabela V.

Zachorowania na bąblowicę trochę częściej występowały na terenie wsi (15 przypadków, tj. 53,6% ogólnej liczby przypadków bąblowicy) niż w mieście (13 przypadków, 46,4%). Odsetek zachorowań na bąblowicę w obu środowiskach był wyższy u kobiet (24 przypadki - 85,7%) niż u mężczyzn (4 przypadki - 14,3%). Najwięcej zachorowań wystąpiło na terenie województw północno-wschodniej Polski: białostockiego (5 przypadków, 0,71 na 100 000 mieszkańców), łomżyńskiego (6-1,70 na 100 000) i suwalskiego (5-1,02 na 100 000).

Inwazję wągrzą stwierdzono ogółem u 3 chorych. Wszystkie przypadki pochodziły z terenów miejskich województw: m. łódzkiego (1 przypadek - 0,09 na 100 000), siedleckiego (1 przypadek - 0,15 na 100 000) i skierniewickiego (1 przypadek - 0,24 na 100 000) i wszystkie dotyczyły mężczyzn. Nie zarejestrowano zachorowań

na wągrzycę na terenie tych województw, w których wystąpiły inwazje dorosłych postaci *T. solium* (województwa: olsztyńskie, wałbrzyskie, wrocławskie i zielonogórskie). Dane dotyczące liczby zgłoszonych przypadków wągrzycy wydają się niepełne, bowiem na podstawie liczby dodatnich wyników badań serologicznych uzyskanych w Zakładzie Parazytologii PZH w kierunku tego schorzenia, można zakładać, że rzeczywista liczba chorych na wągrzycę na terenie Polski, była wyższa.

W. Płonka

CESTODES IN 1998

SUMMARY

In 1998, 603 intestinal cestode cases were registered in Poland. Among them 516 were caused by *T. saginata*, 5 by *T. solium*, 59 by *Taenia* sp., 2 by *Hymenolepis nana* and 1 by *D. latum*.

Moreover, 31 cases of larval cestode infections were also registered. Three of them were caused by larvae of *T. solium* and the remaining ones by *E. granulosus*.

The obtained results confirmed the decreasing frequency of infections with intestinal cestodes in Poland.

Adres autora:

Wojciech Płonka

Zakład Parazytologii Lekarskiej

Państwowego Zakładu Higieny

ul. Chocimska 24, 0-791 Warszawa